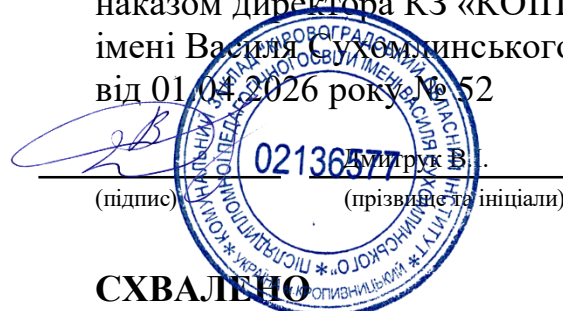

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом директора КЗ «КОІППО
імені Василя Сухомлинського»
від 01.04.2026 року № 52

(підпис)

(прізвище та ініціали)

СХВАЛЕНО

вченою радою КЗ «КОІППО імені
Василя Сухомлинського»
протокол № 2 від 31.03.2026 року

**ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації практичних психологів
закладів загальної середньої освіти**

**КОМПЛЕКСНА ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Розробник:

Чибоненко Валентина Федорівна, завідувач обласного навчально-методичного центру психологічної служби системи освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Напрямок підвищення кваліфікації: комплексний психологічний супровід учасників освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації практичних психологів закладів загальної середньої освіти «Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти» (наказ МОН України від 04.11.2025 року № 1437).

Термін дії програми: 2026-2028 рр. (*програма нова*).

Рецензенти:

Горська Галина Олександрівна, доцент кафедри психологічного здоров'я та розвитку особистості Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, кандидат психологічних наук;

Голодюк Лариса Степанівна, заступник директора з науково-методичної діяльності комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», доктор педагогічних наук, доцент, регіональний координатор з питань впровадження реформи НУШ в Кіровоградській області.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми зумовлена викликами сучасної освіти й суспільства щодо трансформаційних змін у загальній середній освіті. А також зниження рівня стресу в учасників освітнього процесу в контексті подолання наслідків збройної агресії РФ..

Реалізація Державного стандарту базової середньої освіти у другому циклі (7-9 класи) відбувається в умовах глибоких соціальних, економічних і безпекових трансформацій, спричинених повномасштабною війною в Україні. Освітня система сьогодні функціонує в умовах постійної турбулентності: вимушене переміщення дітей, педагогів і батьків, втрати, загроза безпеці, перебої в навчальному процесі, навчання в дистанційній або змішаній формі, а також зростання рівня тривожності, емоційного виснаження та психотравматизації серед усіх учасників освітнього процесу.

У таких умовах значно зростає потреба у фаховій психологічній підтримці педагогів та здобувачів освіти. Учні 7-9 класів особливо вразливі до дії стресових факторів, що ускладнює їхній особистісний розвиток, соціальну адаптацію та навчальну мотивацію. Одночасно вчителі, які реалізують оновлені підходи до базового предметного навчання, самі потребують психологічного супроводу з метою збереження професійного здоров'я, запобігання емоційному вигоранню та підтримки внутрішніх ресурсів.

Практичні психологи закладів загальної середньої освіти сьогодні відіграють ключову роль у створенні безпечного психологічного середовища, забезпеченні стійкості учасників освітнього процесу, адаптації навчання до умов воєнного часу. У цьому контексті особливо актуальним є підвищення їхньої професійної компетентності з урахуванням нових викликів, зокрема, впровадження компетентнісного підходу, підтримки педагогів в умовах змін, формування навичок психологічної саморегуляції та кризового консультування.

Цільова група: практичні психологи закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації практичних психологів закладів загальної середньої освіти «Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (надалі – Програма), затвердженої наказом МОН України від 04.11.2025 № 1437 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації практичних психологів закладів загальної середньої освіти «Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти»».

Її зміст реалізується в межах трьох модулів: модуль 1. «Психологічні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти»; модуль 2. «Супровід професійного зростання педагога в умовах Нової української школи: психологічний аспект»; модуль 3. «Психологічний супровід учнів 7-9 класів в умовах сучасних викликів».

Програма спрямована на розвиток сучасних професійних навичок практичних психологів, оновлення знань про психолого-педагогічний супровід педагогів і здобувачів освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, з урахуванням впливу воєнного стану та пов'язаних із ним ризиків для психічного здоров'я.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна (онлайн)).

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення та набуття нових професійних компетентностей практичних психологів, необхідних для здійснення комплексного психологічного супроводу педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти на другому циклі (базове предметне навчання) з урахуванням актуальних викликів воєнного часу, трансформації системи освіти, вікових і соціокультурних особливостей здобувачів освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з нормативно-правовими засадами діяльності практичного психолога в контексті реалізації концепції Нової української школи;
- удосконалити професійні вміння здійснювати психологічний супровід здобувачів освіти, які зазнали освітніх втрат, з урахуванням специфіки базового предметного навчання;
- забезпечити розвиток навичок щодо створення безпечного, підтримувального й інклюзивного освітнього середовища, зокрема на основі моделі «зцілюючих класів»;
- поглибити й розширити знання сучасних підходів до організації психолого-педагогічної підтримки дітей і родин, постраждалих від наслідків воєнних дій;
- розкрити потенціал готовності у педагогічних працівників до ефективної комунікації, партнерської взаємодії, а також надання першої психологічної допомоги в умовах стресу й криз;
- забезпечити розвиток професійної стійкості, навичок саморегуляції, профілактики професійного вигорання, застосування супервізійних та інтервізійних практик як інструментів професійної підтримки й розвитку педагога;

- сприяти опануванню стратегій та методів психологічного супроводу учнів 7-9 класів з урахуванням їхніх вікових, когнітивних та мотиваційних особливостей;
- забезпечити підтримку формування в учнів ключових компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії;
- удосконалити практики попередження та профілактики насильства, булінгу, кібербулінгу, а також розвиток навичок медіаграмотності й цифрової безпеки.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність до конструктивного спілкування в різних середовищах, співпрацювати в командах, вести діалог та переговори, критично оцінювати соціальні події і явища, ефективно взаємодіяти з іншими людьми, налагоджувати ефективну міжособистісну комунікацію, спілкуватись з представниками інших професійних груп різного рівня (*соціальна компетентність*).

ЗК 04. Здатність до професійного розвитку, навчання протягом життя, самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності, планувати та управляти власним робочим часом (*особиста та навчальна компетентність*).

Професійні компетентності:

А.1. *Здійснення психологічної профілактики*, через здатність визначати актуальні напрями й завдання психологічної профілактики з урахуванням моніторингу та аналізу соціально-психологічної ситуації в закладі освіти;

Б.1. *Здійснення психологічної просвіти щодо психологічного благополуччя та психічного здоров'я*, через здатність планувати, організовувати та визначати ключові показники ефективності психологічної просвіти відповідно до визначених завдань, потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії;

Г.1. *Надання психологічної допомоги за запитом та/або відповідно до виявленої потреби в такій допомозі*, через здатність визначати структуру, зміст, види психологічної допомоги (психологічне консультування, психологічний супровід, психологічний тренінг, розвивальна діяльність), форми (індивідуальна, групова, сімейна) та методи відповідно до запиту та/або виявленої потреби в такій допомозі);

Г.1. *Здійснення власного професійного розвитку та самоосвіти*, через здатність до самооцінювання професійної діяльності, критичної саморефлексії та визначення індивідуальних потреб у професійному розвитку та самоосвіті,

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання та розуміння:

- основних положень чинного нормативно-правового забезпечення діяльності практичного психолога в системі загальної середньої освіти;

- цілей та завдань психологічного супроводу учнів у контексті реалізації Державного стандарту базової середньої освіти;
- сучасних підходів до створення безпечного та підтримувального освітнього середовища;
- особливостей психолого-педагогічного супроводу дітей і родин, постраждалих від війни.

Уміння:

- застосовувати алгоритми діагностики та подолання освітніх втрат в учнів основної школи;
- впроваджувати ефективні моделі підтримки освітнього середовища, зокрема концепцію «зцілюючих класів»;
- здійснювати психопрофілактичну роботу щодо булінгу, кібербулінгу, насильства в освітньому просторі;
- надавати першу психологічну допомогу учасникам освітнього процесу в умовах стресу, травматичного досвіду та кризових ситуацій;
- організовувати й проводити супервізійні й інтервізійні зустрічі для підтримки педагогічних працівників;
- здійснювати психологічний супровід формування освітньо-професійної траєкторії учнів 7-9 класів;
- підвищувати мотивацію до навчання в учнів, враховуючи їхні вікові та психологічні особливості;

Диспозиції (цінності, ставлення):

- готовність застосовувати сучасні підходи щодо підтримки емоційного благополуччя педагогів, зниження рівня професійного вигорання та розвитку резиліентності;
- усвідомлення необхідності демонструвати готовність до змін, мобільність, гнучкість, адаптивність та дотримання етичних норм у професійній діяльності;
- здатність налагоджувати партнерські стосунки між усіма учасниками освітнього процесу, особливо в умовах підвищеної емоційної напруги, спричиненої воєнними подіями.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Загальний бал програми – 100.

Загальний бал виводиться шляхом додавання трьох видів робіт: три практичних завдання та підсумкове тестування.

Формула виведення загального балу:

Загальний бал = ПЗ#1 + ПЗ#2 + ПЗ#3 + ПТ.

ПЗ1 – практичне завдання №1 (від 0 до 25).

ПЗ2 – практичне завдання №2 (від 0 до 25).

ПЗ – практичне завдання №3 (від 0 до 20)

ПТ – оцінка за підсумковий тест (від 0 до 30).

Підсумкова шкала:

100 – 90 – відмінно,

89 – 80 – добре,

79 – 60 – задовільно,

59 – 0 – незадовільно (не зараховано).

Для отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації загальний бал має бути не нижче 60.

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Вартість навчання: 750 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Для забезпечення реалізації державних стандартів освіти, зміст програми сфокусовано на професійний розвиток практичних психологів закладів загальної середньої освіти щодо здійснення комплексного психологічного супроводу педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти на другому циклі (базове предметне навчання) з урахуванням актуальних викликів воєнного часу, трансформації системи освіти, вікових і соціокультурних особливостей здобувачів освіти.

Програма складається із трьох модулів: модуль 1. «Психологічні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти»; модуль 2. «Супровід професійного зростання педагога в умовах Нової української школи: психологічний аспект»; модуль 3. «Психологічний супровід учнів 7-9 класів в умовах сучасних викликів».

Основним цифровим простором для організації освітнього процесу, збереження матеріалів, здійснення зворотного зв'язку є *вебсервіс – Google Classroom*. Синхронний режим дистанційної форми навчальних занять забезпечуватиметься через відео конференцію *Google Meet*.

Зміст програми має виразну практичну спрямованість: він передбачає виконання завдань, орієнтованих на практику, розвиток професійних умінь і навичок, використання реальних або максимально наближених до практичних умов ситуацій, а також формування здатності самостійно застосовувати набуті знання у професійній діяльності.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, складає: 30 годин, із них: 4 години – інтерактивні лекційні заняття, 4 години – лекція з елементами тренінгу; 4 години – тренінг, 14 годин – практичні заняття; 3 години – самостійна робота, 1 година – контроль знань.

Теоретична складова програми реалізована через лекційні заняття з

елементами інтерактивності та тренінгу. Практична складова – через тренінги, інтерактивні, адаптивні, акмеологічні практикуми, ігротехнології професійного розвитку тощо.

Самостійна робота включає опрацювання навчальних матеріалів і виконання варіативних завдань практичного спрямування. Вона здійснюється в межах відведених програмою годин і охоплює такі види діяльності: 1) самооцінювання за темами модулів; 2) вивчення навчальних матеріалів та виконання практичних завдань №1, №2, №3.

На етапі завершення навчання за програмою слухачі складають підсумковий тест із 30 питань.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники – 100 балів. Прохідний бал — 60. Учасники, які успішно пройшли навчання, виконали практичні завдання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Підсумкові заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ					
<i>Тема 1.1.</i> Реалізація Концепції «Нова українська школа» у базовій середній школі	2				2
<i>Тема 1.2.</i> Нормативно-правове забезпечення роботи практичного психолога в умовах реалізації Концепції НУШ	2				2
<i>Тема 1.3.</i> Психологічний супровід надолуження освітніх втрат. Алгоритм роботи практичного психолога щодо подолання освітніх втрат в базовій школі		2			2
<i>Тема 1.4.</i> Безпечний освітній простір як чинник забезпечення якості освіти в НУШ. Модель «зцілюючих класів»		2	1 (ПЗ1)		3
<i>Тема 1.5.</i> Формування ефективної комунікації та партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах війни		2			2
Разом за модулем	4	6	1		11
МОДУЛЬ 2. СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ					
<i>Тема 2.1.</i> Формування	2				2

психологічної готовності педагогів до змін					
<i>Тема 2.2.</i> Попередження професійного вигорання та укріплення резиліентності у педагогів		2			2
<i>Тема 2.3.</i> Супервізія та інтервізія як інструменти професійної підтримки й розвитку педагога		2			2
<i>Тема 2.4.</i> Надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій		2	1 (ПЗ2)		3
Разом за модулем	2	6	1		9
МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ 7-9 КЛАСІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ					
<i>Тема 3.1.</i> Індивідуально-психологічні і вікові особливості учнів 7-9 класів. Методи підвищення навчальної мотивації	2				2
<i>Тема 3.2.</i> Тренінг. Формування в учнів 7-9 класів компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії		2			2
<i>Тема 3.3.</i> Комплексна психопрофілактична робота з підлітками: запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі, медіаграмотність і цифрова безпека		2	1 (ПЗ3)		3
<i>Тема 3.4.</i> Тренінг. Психолого-педагогічна підтримка учнів та їхніх родин, постраждалих від наслідків війни: сучасні підходи та виклики		2			2
Разом за модулем	2	6	1		9
Підсумкові заходи				1(ПТ)	1
Усього	8	18	3	1	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 1.1. Реалізація Концепції «Нова українська школа» у базовій середній

школі

Мета та завдання реалізації Концепції «Нова українська школа» на рівні базової середньої освіти. Основні принципи НУШ: дитиноцентризм, компетентнісний підхід, педагогіка партнерства. Ключові компетентності учнів та наскрізні вміння.

Оновлення змісту базової середньої освіти. Діяльнісний підхід в організації освітнього процесу. Сучасні методи та технології навчання.

Роль практичного психолога як фасилітатора та наставника. Педагогіка партнерства: взаємодія учень–учитель–батьки. Створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

Розвиток цифрової компетентності учнів. Академічна доброчесність у базовій школі. Профільна орієнтація та підготовка до подальшого навчання.

Тема 1.2. Нормативно-правове забезпечення роботи практичного психолога в умовах реалізації Концепції НУШ

Огляд національних і міжнародних програмних документів, стратегій, програм, які регулюють діяльність практичних психологів в закладах загальної середньої освіти.

Статус психологічної служби в Україні як структурного підрозділу системи освіти закріплений законодавством (Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Положення про психологічну службу у системі освіти України (2018).

Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти» (2020) – документ, який визначає вимоги до кваліфікації, компетентностей та видів діяльності практичних психологів в Україні.

Закони України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України щодо ключових аспектів системної психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в сучасних реаліях.

Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Основні принципи Державного стандарту базової середньої освіти.

Тема 1.3. Психологічний супровід надолуження освітніх втрат. Алгоритм роботи практичного психолога щодо подолання освітніх втрат в базовій школі

Актуальність проблеми освітніх втрат в умовах воєнного стану, пандемії COVID-19 та інших соціальних викликів. Визначення поняття «освітні втрати».

Сутність і причини освітніх втрат. Наслідки освітніх втрат. Складові психологічного супроводу процесу надолуження освітніх втрат. Психологічна підтримка (МНПСС) учасників освітнього процесу. Створення психологічно безпечного (зцілюючого) освітнього середовища. Психоемоційне навчання учасників освітнього процесу (СЕН, Soft skills, СПР) для відновлення психічного здоров'я.

Алгоритм роботи практичного психолога щодо надолуження освітніх втрат. Команда психологічного супроводу надолуження освітніх втрат. Склад, функції, основні завдання команди.

Тема 1.4. Безпечний освітній простір як чинник забезпечення якості освіти в НУШ. Модель «зцілюючих класів»

Поняття безпечного простору в контексті реформування освіти. Статична та динамічна безпека, як основні складові безпечного простору. Роль та завдання учасників освітнього процесу у побудові безпечного простору. Комунікація та взаємодія в моделі безпечного освітнього простору.

«Зцілюючи класи», як модель побудови безпечного простору в класі, школі. Наукові та методичні засади травмофокусованого навчання та моделі зцілюючих класів. Роль вчителя у психосоціальній підтримці учні під час та після війни. Інструменти моделі зцілюючих класів: скринінгові методики, травмофокусоване навчання, налагодження зворотного зв'язку з учнями та батьками.

Роль батьків у побудові безпечного простору в класі. Ефективна взаємодія з дитиною вдома. Засоби скринінгу та стабілізації психоемоційного стану дитини вдома. Ефективна комунікація як складова безпечного простору.

Тема 1.5. Формування ефективної комунікації та партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах війни.

Педагогіка партнерства як один із ключових компонентів формули НУШ. Сутність понять «педагогіка партнерства», «партнерство», «партнерська взаємодія». Основні ідеї та принципи педагогіки партнерства. Особливості партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в умовах війни.

Психологічні умови формування партнерських відносин у системі «вчитель-учень-батьки». Бар'єри побудови партнерської взаємодії та шляхи їх подолання. Критерії ефективності розвитку стосунків партнерства в умовах взаємодії.

Поняття про ефективну комунікацію у партнерській взаємодії. Комунікативні перешкоди партнерства. Методи подолання комунікативних бар'єрів.

Зміст роботи спеціалістів психологічної служби щодо створення середовища для ефективної комунікації та партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу.

МОДУЛЬ 2. СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Тема 2.1. Формування психологічної готовності педагогів до змін

Поняття психологічної готовності педагогів до змін в контексті

реформування освіти. Ключові аспекти психологічної готовності до змін. Особистісна та професійна готовність. Шляхи формування психологічної готовності. Професійна позиція педагога.

Мотивація педагогів до змін. Внутрішні потреби у самореалізації та зовнішні фактори мотивації. Сприятливе освітнє середовище як чинник стимулювання мотивації до змін. Вплив мотивації педагогічного колективу на навчання учнів та ефективність роботи освітнього закладу.

Освітні інновації та їх вплив на особистість учня. Формування у дитини впевненості у власних силах, адаптивності та цілеспрямованості. Розвиток мотивації, інформаційної грамотності, критичного мислення, креативності, комунікативних та соціальних навичок здобувачів освіти, як ознака позитивних освітніх змін.

Тема 2.2. Попередження професійного вигорання та укріплення резилієнтності у педагогів

Поняття професійного вигорання. Аналіз особливостей психологічної профілактики професійного вигорання у педагогів. Профілактика та подолання професійного стресу та синдрому «професійного вигорання». Розгляд практичних кейсів професійного вигорання педагогів. Чинники, які впливають на спроможність протистояти зовнішнім викликам.

Фактори ризику емоційного та професійного вигорання. Вплив професійних стресів на особистісну деформацію. Етапи, чинники та характерні ознаки професійного вигорання. Вторинна травматизація: основні симптоми, ступені інтенсивності та шляхи подолання. Просвітницька робота, забезпечення профілактики синдрому професійного вигорання.

Концепція резилієнтності. Резилієнтність як здатність людини або соціальної системи вибудувувати повноцінне життя в складних умовах. Складові феномену резилієнтності. Посилення резилієнтності вчителів. Поняття «безпечний дорослий» як складова формули безпечного освітнього середовища

Тема 2.3. Супервізія та інтервізія як інструменти професійної підтримки та розвитку педагога

Теоретичні засади інтервізії та групової супервізії. Поняття, суть і цінність інтервізійної підтримки, групової супервізії. Відмінності індивідуальної та групової супервізії. Функції, завдання та роль супервізора. Принципи й ціннісні орієнтири супервізійної діяльності. Етичні засади професійної взаємодії

Організація групової супервізійної сесії. Механізми реалізації інтервізійної підтримки. Формування групи супервізантів (вимоги до групи, динаміка). Структура супервізійної зустрічі. Правила побудови інтервізійних сесій. Часове планування, формат, технічне забезпечення. Роль фасилітатора/модератора.

Методи й техніки для роботи в групі. Активні методи (рольові ігри, моделювання, драматизація). Техніки колективної рефлексії. Методика роботи з кейсами, парами, мікрогрупами. Структурний аналіз кейсів.

Супровід процесу супервізії. Моніторинг розвитку групи, модерація конфліктів. Моделювання важких випадків, критичні ситуації. Фіксація результатів, зворотний зв'язок. Продовження супервізійної роботи за межами зустрічей (самостійна рефлексія, спільна практика)

Тема 2.4. Надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій

Поняття про першу психологічну допомогу (далі – ППД). Історичний контекст надання ППД. Мета, завдання та принципи надання ППД. ППД в системі психосоціальної підтримки у надзвичайних або кризових ситуаціях.

Етапи та структура надання ППД. Основи психологічної комунікації та етичні правила при ППД.

Авторські протоколи надання ППД (Н. Агазаде, Дж. С. Еверлі, Б. Рафаель, О. Гершанов, Покрокове керівництво для членів загону швидкого реагування Товариства Червоного Хреста України, М. Фархі, Протокол ЯАЛОМ).

Розлади психічних процесів та ознаки, за якими визначають необхідність надання ППД. Протоколи надання ППД під час переживання негативних психічних реакцій та станів (ступор, панічні атаки, агресія, плач, істерика, апатія тощо).

Особливості надання ППД дітям: категорії дітей, які потребують ППД, встановлення першого контакту з дитиною. Організація роботи з надання ППД у закладі освіти.

Профілактика емоційного та професійного вигорання у фахівців, які надають першу психологічну допомогу.

МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ 7-9 КЛАСІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Тема 3.1. Індивідуально-психологічні та вікові особливості учнів 7-9 класів. Методи підвищення навчальної мотивації

Вікові особливості підлітків 7-9 класів. Психофізіологічні зміни: гормональна перебудова, нестабільність емоційної сфери, сенситивність до оцінки. Когнітивний розвиток: перехід до формального операційного мислення (за Ж. Піаже), розвиток рефлексивності, критичного мислення. Соціальна динаміка: зростання значущості однолітків, формування автономії, конфлікти з авторитетами, пошук ідентичності (за Е. Еріксоном).

Психологічні аспекти навчальної мотивації. Теоретичні моделі мотивації: теорія очікування Врума, мотивація досягнення (Дж. Аткинсон), самодетермінація (Е. Десі та Р. Раян), мотиваційна концепція Ковальова. Види мотивації: внутрішня, зовнішня, інструментальна, соціальна, пізнавальна.

Фактори демотивації: когнітивне перевантаження, емоційне вигорання, відсутність суб'єктності в навчанні.

Методи підвищення мотивації. Психологічні інтервенції: мотиваційні бесіди, коучингові техніки, рефлексивні практики. Робота з педагогами: навчання технікам позитивного підкріплення, створення безпечного освітнього середовища, розвиток емпатійної комунікації. Групові методи: тренінги, фасилітаційні сесії, кейс-аналізи, рольові ігри. Використання цифрових інструментів: мотиваційні платформи, гейміфікація, візуальні шаблони для постановки цілей.

Тема 3.2. Формування в учнів 7-9 класів компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії

Основні етапи побудови освітньо-професійної траєкторії: самопізнання, дослідження світу професій, вибір, планування, реалізація, постійна адаптація.

Завдання психолого-педагогічного супроводу процесу побудови освітньо-професійної траєкторії учнями 7-9 класів: активізація пізнавально-пошукової профорієнтаційної діяльності учнів; допомога учням в оволодінні способами самооцінювання власних індивідуально-психологічних особливостей, здібностей, інтересів, можливостей; розвиток навичок цілепокладання, планування освітньо-професійного шляху; підвищення умінь прийняття усвідомлених рішень; забезпечення підтримки і організація рефлексії профорієнтаційної діяльності; допомога учням у профільному і професійному виборі; формування мотивації та навичок навчання впродовж життя.

Психологічні і педагогічні методи і технології допомоги учням у профільному і кар'єрному самовизначенні

Методична та консультативна допомога педагогам щодо використання профорієнтаційних інструментів, інтерактивних практик і технологій підтримки, які сприяють розвитку в учнів компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії

Тема 3.3. Комплексна психопрофілактична робота з підлітками: запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі, медіаграмотність і цифрова безпека

Психологічні аспекти булінгу та кібербулінгу. Визначення, типи та ознаки булінгу й кібербулінгу. Психологічні механізми агресії, жертви та спостерігача. Вікові особливості проявів насильства у підлітків. Роль емоційного інтелекту у запобіганні конфліктам.

Профілактика насильства в освітньому середовищі. Створення безпечного простору в школі: принципи, моделі, практики. Робота з класом: формування культури взаємоповаги. Взаємодія з учителями: як підтримати педагогів у реагуванні на випадки насильства. Алгоритми дій у випадках виявлення булінгу.

Цифрова безпека та медіаграмотність. Основи цифрової гігієни для підлітків. Ризики онлайн-простору: тролінг, секстинг, фішинг, онлайн-грумінг, вербування. Навчання критичному мисленню щодо медіаконтенту. Розробка профілактичних занять з медіаграмотності для учнів.

Психологічна підтримка учасників освітнього процесу. Робота з постраждалими дітьми: техніки стабілізації та відновлення. Психологічна допомога агресорам: корекційні програми. Підтримка батьків: просвітницька діяльність, консультації. Співпраця з адміністрацією школи та соціальними службами.

Тема 3.4. Психолого-педагогічна підтримка учнів та їхніх родин, постраждалих від наслідків війни: сучасні підходи, виклики та практики супроводу

Загальні тенденції в освіті. Педагогічні виклики пов'язані з COVID та війною. Педагогічна підтримка учнів та батьків з внутрішньо переміщених родин в закладі освіти. Підтримка дітей та родин, які зазнали втрат рідних через війну. Психолого-педагогічна робота з учнями, які постраждали внаслідок ракетних обстрілів.

Елементи Тренінгу Навичок Психологічного Відновлення як складові педагогічного супроводу окремих груп учасників освітнього процесу. Салютогенна парадигма у роботі з учнями.

Налагодження конструктивної взаємодії з батьками. Партнерство у підтримці дітей. Укріплення резиліентності та стресостійкості родин ВПО та тих, хто повернувся з-за кордону.

3.1 Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичне завдання №1. Підібрати інструменти для створення моделі зцілюючих класів: скринінгові методики, травмофокусоване навчання, налагодження зворотного зв'язку з учнями та батьками тощо.

Практичне завдання №2. Змодельовати практичні кейси до протоколів надання ППД під час переживання негативних психічних реакцій та станів (ступор, панічні атаки, агресія, плач, істерика, апатія).

Практичне завдання №3. Підготувати пам'ятку-алгоритм при взаємодії з учителями: як підтримати педагогів у реагуванні на виявлення насильства/булінгу/ кібербулінгу серед здобувачів освіти.

3.2 Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Подолання психологічних втрат та збереження ментального здоров'я: пріоритетні напрямки роботи практичних психологів закладів освіти.
2. Основні принципи та компоненти моделі «зцілюючих класів».
3. Вторинна травматизація: основні симптоми, ступені інтенсивності та шляхи подолання.
4. Етичні засади професійної взаємодії.

5. Інструменти для побудови ефективної комунікації на принципах рівності, партнерства, довіри.
6. Готовність педагогів до змін в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»..
7. Використання цифрових інструментів: мотиваційні платформи, гейміфікація, візуальні шаблони для постановки цілей.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 «Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 22 жовтня 2025 року № 1343). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#n10>.
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.
5. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>.
6. Типова програма підвищення кваліфікації практичних психологів закладів загальної середньої освіти «Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 04 листопада 2025 № 1437) URL: https://drive.google.com/file/d/1_dulpL4kgtLridkd2wHerjNSJKFf-brg/view
7. Про затвердження плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року : розпорядження КМУ від 21.06.2024 № 572-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80>
8. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України : наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re32337?an=1>
9. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.11.2020 № 2425 URL: <https://drive.google.com/file/d/1zf04SUDu5fMrS8CTDqAFshYBk4KC0o4w/view>
10. Про методичні рекомендації «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти України в 2025/2026 навчальному році»: лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 14.04.2025 № 21/08-343.

URL:

https://drive.google.com/file/d/1tWc7bW8q1y6CSP4ZLOPyVfjP_bOolZ9j/view

Основна література

1. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. Вид. 3-тє, доп., виправ. / Богданов С. О., Гніда Т. Б., Залеська О. В., Лунченко Н. В., Панок В. Г., Соловійова В. В. ; заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ. URL:<https://surl.lt/wqhodu>

2. Війна впливає на освіту: що таке освітні та психологічні втрати? *Громадський простір* : вебсайт. URL: <https://www.prostir.ua/?news=vijna-plyvaje-na-osvitu-scho-take-osvitni-ta-psyholohichni-vtraty> (дата звернення: 29.05.2024).

3. Вітюк В. В. Готовність педагогів до змін в умовах реалізації концепції «Нова українська школа». *Педагогічний пошук*. 2017. № 2. С. 3-6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2017_2_3

4. Гнатюк О. В. Шляхи формування мотивації до навчання в учнів сучасної школи. *Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства*: науково-практична конференція. Харків, 2020. С. 88-93. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722411/1/Текст.pdf>

5. Денишук І. П. Попередження емоційного вигорання та підвищення стресостійкості педагогів під час війни. *Імідж сучасного педагога*. 2023. №3(210). С. 89-95. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-3\(210\)-89-95](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-3(210)-89-95)

6. Іванюк І. В. Супервізія та інтервізія в школі: дієві засоби від професійного вигорання вчителів. *Сучасна школа України*, 2018. № 10. С. 40-44. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713188> (дата звернення: 01.10.2025)

7. Кібербулінг: як розпізнати та діяти. *Кібер Брама*: вебсайт. URL: <https://stopfraud.gov.ua/cybersecurity-in-education/kiberbuling-i211>

8. Ковальчук В. А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/36145/>

9. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту. / під загальною редакцією Іванової О. Л., упорядники : д. мед. н. Пінчук І. Я., д.мед.н. проф. Хаустова О. О., к.психолог.н. Степанова Н. М., Чайка А. В., Пінчук А. О. URL: <https://surli.cc/twzzxp>

10. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. 4-те вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf

11. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування : практичний посібник / авт. кол. : В. В. Байдик, Ю. П.

Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов; за наук. ред. Н. В. Лунченко ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психол. і соц. роботи. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743724>

12. Психологічна підтримка та допомога дітям, які пережили травматичні події. Навчально-методичний посібник / Автори-упоряд. : Н. Вааранен-Валконен, Н. Заварова ; за заг. ред. О. Калашник. К., 2022. 104 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054602.pdf>

Додаткова література

1. Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. К. : УЦОЯО. 2023. 31 с. URL: <http://surl.li/kiwgu>

2. Кравчинська Т. С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. *Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи* : Збірник статей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 6 квітня 2017 року. Харків : Харківська академія еперервної освіти, 2017. С. 85-88. URL: <https://surl.li/cgppyr>

3. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук ; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 111 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738709>

4. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / Мельник Л. А. та ін. ; за ред. Волинець Л.С. К. : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с. URL: <https://surl.li/buoipj>

5. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко ; за ред. З. Г. Кісарчук. К. : ТОВ «Видавництво “Логос”». 2015. 207 с. URL: <https://surl.li/hezjmv>

6. Професійна орієнтація в сучасній школі: кращі методичні розробки практичних психологів і соціальних педагогів малокомплектних загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виховних об'єднань, навчально-виховних комплексів : метод. рек. [Електронні дані] / авт. кол. за наук. ред. І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 115 с. URL: <https://surl.li/nadjpv>

7. Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи : аналітичні матеріали/ Ігнатович О. М., Помиткін Е. О., Рибалка В. В., Павлик Н. В., Становських З. Л., Іванова О. В., Радзімовська О. В., Заєць І. В., Шевенко А. М.,

Татаурова-Осика Г. П. ; за ред. Н. В. Павлик. Київ, 2022. 278 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733432>

8. Романовська Д. Д., Гречко Р. І., Казарян Г. М. Подолання психологічних втрат та збереження ментального здоров'я : пріоритетні напрямки роботи практичних психологів, соціальних педагогів закладів освіти Чернівецької області у 2024/2025 н.р. *Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах освіти Чернівецької області у 2024/2025 н.р.*: інформаційно-методичний збірник / редколегія : Куриш Н. К., Богачик Т. С., Голева А. О. Чернівці : Технодрук, 2024. С. 16-30. URL: <https://surl.li/ficwyo>